

SVARSSKRIFT

Datum
2026-03-10

Dnr
2024/7035

Svea hovrätt
Avdelning 1
svea.avdelning1@dom.se

SVEA HOVRÄTT
011103

INKOM: 2026-03-10
MÅLNR: FT 16643-25
AKTBIL: 16

Mål nr FT 16643-25; Jonathan Ravelin ./ staten genom Justitiekanslern angående skadestånd

Med anledning av hovrättens föreläggande anför staten följande.

INSTÄLLNING

- 1 Staten motsätter sig att tingsrättens dom ändras.

GRUNDER

- 2 Till bestridande av Jonathan Ravelins talan åberopar staten samma grunder som vid tingsrätten.
- 3 Tingsrätten har felaktigt kommit fram till att det har skett en överträdelse av artikel 5.1 d i dataskyddsförordningen. Tingsrätten har i övrigt bedömt frågorna i målet på ett korrekt sätt. Tingsrättens dom ska därför fastställas.

HANDLÄGGNING

- 4 Staten anser att målet kan avgöras på handlingarna och har utformat svarsskriften därefter.

UTVECKLING AV GRUNDER

Registreringen utgör inte någon överträdelse av artikel 5.1 d dataskyddsförordningen

- 5 Efter att ha redogjort för syftet med folkbokföringen och ändamålen för vilka personuppgifter får behandlas i folkbokföringsdatabasen har tingsrätten konstaterat att rätten inte delar statens uppfattning om att nu aktuell personuppgift är riktig i den bemärkelse som avses i dataskyddsförordningen, varför Skatteverket har behandlat Jonathan Ravelins personuppgifter i strid med principen om riktighet.
- 6 Staten vidhåller dock alltjämt att registreringen inte utgör en överträdelse av artikel 5.1 d. Skälen härför anges i det följande.
- 7 Enligt artikel 5.1 d dataskyddsförordningen ska de personuppgifter som behandlas vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade. Alla rimliga åt-

gärder måste vidtas för att säkerställa att personuppgifter som är felaktiga i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas raderas eller rättas utan dröjsmål. Bedömningen av om en personuppgift är riktig enligt artikel 5.1 d utgår från ändamålen för behandlingen av uppgifterna.

- 8 Personuppgifter ska vidare samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål enligt artikel 5.1 b. De specifika ändamål som personuppgifterna behandlas för bör vara tydliga och legitima samt ha bestämts vid den tidpunkt då personuppgifterna samlades in. Att ändamålen ska vara särskilda, innebär att en alltför allmänt hållen ändamålsangivelse inte godtas. Man kan när det gäller tolkningen av uttrycket särskilda få viss ledning av kraven i led c – principen om uppgiftsminimering som är ett uttryck för proportionalitetsprincipen – på att de personuppgifter som behandlas ska vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen för behandlingen och att de inte är för omfattande i förhållande till ändamålen för behandlingen. Om inte ändamålet har en viss grad av precision, kan man knappast bedöma om personuppgifterna är adekvata och relevanta eller om för många personuppgifter behandlas. (Se skäl 39 i dataskyddsförordningen, EU-domstolens dom av den 24 februari 2022, *Valsts ieņēmumu dienests*, C-175/20, p. 65 och 68 samt Öhman, *Dataskyddsförordningen, GDPR, m.m., En kommentar*, Juno version 3 A, kommentaren till artikel 5, led b och c.)
- 9 När ändamålet för en behandling av personuppgifter endast är att registrera inkomna uppgifter är de behandlade uppgifterna riktiga om de överensstämmer med de inkomna uppgifterna, oavsett hur de lämnade uppgifterna förhåller sig till de verkliga förhållandena. (Se Öman, a.a., kommentaren till artikel 5, led d. och EU-domstolens dom av den 20 december 2017, *Nowak*, C-434/16) Om en registrering är gjord utifrån det material som ligger till grund för den är personuppgiften riktig utifrån den aktuella bestämmelsen, även om uppgiften inte överensstämmer med verkliga förhållanden.
- 10 Dataskyddsförordningen är till sin natur ett ramverk som i stor utsträckning överlämnar åt medlemsstaterna att vidta nationella åtgärder och uppställa krav på handläggningen, t.ex. vad gäller beviskrav vid registrering av uppgifter. Artiklarna i förordningen är också avsedda att vara tillämpbara på en mängd olika slags register där olika typer av personuppgiftsbehandling förekommer. Det betyder att kraven på behandlingen i det enskilda fallet blir beroende av de nationella regler som kompletterar dataskyddsförordningen liksom det aktuella registrets sammanhang och syfte. Vad principen om riktighet i artikel 5.1 d i dataskyddsförordningen närmare innebär måste således bedömas med hänsyn till det register och den personuppgiftsbehandling som upprätthållandet av registret kräver i enlighet med nationell rätt.
- 11 När det gäller ändamålet med den i målet aktuella behandlingen har tingsrätten ansett att det är syftet med folkbokföringen som ska utgöra måttstocken för om principen om riktighet är uppfylld och konstaterat att det syftet är att spegla befolkningens verkliga bosättning, identitet

och familjerättsliga förhållanden så att olika samhällsfunktioner får ett korrekt underlag. Tingsrätten har därefter dragit slutsatsen att Skatteverket behandlat Jonathan Ravelins personuppgifter i strid med principen om riktighet i artikel 5.1 d i dataskyddsförordningen.

- 12 Staten menar att tingsrättens slutsats är felaktig eftersom den innebär en alltför sträng tolkning av principen om riktighet och en felaktig bedömning av ändamålet med Skatteverkets aktuella behandling av personuppgifter.
- 13 De materiella bestämmelserna om folkbokföring finns i folkbokföringslagen och i folkbokföringsförordningen. Folkbokföring enligt folkbokföringslagen innebär fastställande av en persons bosättning samt registrering av de uppgifter om personen som enligt lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet får förekomma i folkbokföringsdatabasen (1 § första stycket).
- 14 Syftet med själva folkbokföringen i stort är visserligen det av tingsrätten angivna, men detta syfte hör till det materiella regelverket. De närmare ändamålen för *behandling av personuppgifter* i folkbokföringsverksamheten finns dock angivna i 1 kap. 4 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet (se också Skatteverkets rättsliga vägledning om hur personuppgifter får behandlas i folkbokföringsverksamheten, [bilaga 1](#)). Flera av ändamålen syftar till att tillgodose samhällets behov av uppgifter om enskilda och anknyter till folkbokföringens primära ändamål att bistå samhället i stort med uppgifter om fysiska personer i Sverige (se bl.a. prop.2020/21:160 s. 15).
- 15 Uppgifter om avregistrering från folkbokföringen med anledning av dödsfall får behandlas för de ändamål som anges i 1 kap. 4 § lagen om behandling av personuppgifter i Skatteverkets folkbokföringsverksamhet (2 kap. 3 § samma lag). I bestämmelsen anges att uppgifter får behandlas för att tillhandahålla information som behövs för en rad ändamål som bl.a. omfattar handläggning av folkbokföringsärenden, vilket inbegriper avregistrering från folkbokföringen (jfr p. 8 ovan).
- 16 Gällande det ändamål för vilket tingsrätten har bedömt att personuppgifterna behandlas – syftet med folkbokföringen i stort – bör återigen uppmärksammas att de principer som kommer till uttryck i artikel 5.1 b och c i dataskyddsförordningen kräver att ändamålen med personuppgiftsbehandlingen är tillräckligt preciserade. Ett sådant omfattande och oprecist ändamål som tingsrätten kommit fram till för den personuppgiftsbehandling som nu är aktuell överensstämmer inte med de principer om ändamålsbegränsning och uppgiftsminimering som kommer till uttryck i artikeln. (Jfr vad som anförts i p. 8 ovan.). Enligt staten räcker det därför inte att, så som tingsrätten gjort, enbart beakta det övergripande syftet med folkbokföringen för att bestämma ändamålet med Skatteverkets nu aktuella behandling av personuppgifter.

- 17 Riktigheten av Skatteverkets personuppgiftsbehandling ska således bedömas med hänsyn till ändamålet handläggning av folkbokföringsärenden, inbegripet avregistrering från folkbokföringen.
- 18 Det ska dessutom framhållas att det inte går att ur principen om riktighet i artikel 5.1 d i dataskyddsförordningen utläsa något krav på absolut överensstämmelse med verkliga förhållanden i varje givet ögonblick av en sådan databas som folkbokföringsdatabasen. Det uppställs inte ens ett krav på att personuppgifterna behöver vara riktiga utifrån ändamålen vid varje givet ögonblick för att artikeln ska efterlevas. Artikeln ger nämligen utrymme för att utan dröjsmål t.ex. rätta personuppgifter som är felaktiga utifrån sitt ändamål, varför riktigheten närmare synes vara en målsättning. Givetvis ska uppgifter vara riktiga i förhållande till sitt ändamål men bestämmelsen ger alltså utrymme för att en viss kortare tid kan tillåtas förflyta för att hinna rätta och uppdatera uppgifter utan att det är fråga om en överträdelse av artikeln. Ett system som det svenska – där en myndighet har till uppgift att registrera händelser utifrån inkommande anmälningar och underlag i en databas vars övergripande syfte visserligen är att återspegla verkliga förhållanden men där det inte kan garanteras fullt ut att databasen vid varje givna tidpunkt är fullständig eller överensstämmer med verkliga förhållanden – är alltså fullt förenligt med principen om riktighet.
- 19 Beträffande handläggningen av folkbokföringsärenden har frågan om vilken prövning som Skatteverket ska göra av de uppgifter som ska registreras berörts i flera avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen. Av domstolens praxis följer att Skatteverket inte ska göra en egen närmare prövning i sak av sådana uppgifter som ska registreras i folkbokföringsdatabasen. Det ligger i sakens natur att någon självständig långtgående prövning inte kan ske då fråga är om massärenden. Skatteverket har därför vid registrering i flertalet fall att utgå från lätt konstaterbara fakta. I sådana fall då registreringsunderlaget är bristfälligt eller oklarheter förekommer bör emellertid någon registrering inte ske utan de formella förutsättningarna för registrering måste vara uppfyllda (se HFD 2012 ref. 31 och RÅ 2000 not 122.) Vid bedömningen av riktigheten av underlagen har Skatteverket att följa de krav som angetts i ovan angiven rättspraxis i fråga om massärenden.
- 20 Av praxis följer vidare att det saknas skäl att i ärenden om avregistrering från folkbokföringen till följd av dödsfall ställa upp andra beviskrav än de som gäller vid ändring av registrerade identitetsuppgifter. För att avregistrering ska ske krävs således att det av utredningen klart framgår att den registrerade personen har avlidit. I HFD 2021 not 31 bedömdes beviskravet vara uppfyllt trots att det förelåg olika uppgifter i underlaget.
- 21 Det måste understrykas att Skatteverket är beroende av underlag i sin folkbokföringsverksamhet för att kunna registrera förhållanden i folkbokföringen. Skatteverket får exempelvis in underlag när personer föds, flyttar, gifter sig eller avlider. Skatteverket registrerar dessa förhållanden, men de underliggande handlingarna kommer från andra aktörer.

När Skatteverket fattar ett beslut om att ändra i folkbokföringen, t.ex. ett beslut om att registrera någon som avliden, har Skatteverket att utgå ifrån dödsbevis som kommer in till myndigheten och som uppfyller de formella förutsättningarna. Måttstocken för vad som utgör en riktig personuppgiftsbehandling bestäms då genom de krav som gäller för handläggningen dels vad gäller krav på kontroll av underlag från den registrerande myndighetens sida i massärenden, dels vad gäller de beviskrav som gäller vid ändring i folkbokföringen.

- 22 Enligt Skatteverkets arbetsbeskrivning för denna typ av ärenden ska identitetsuppgifter om den avlidna personen, uppgifter om tid och plats för dödsfallet samt läkarens uppgifter finnas på ett dödsbevis för att avregistrering ska ske. Enligt arbetsbeskrivningen ska handläggaren utreda ärendet ytterligare om det finns brister eller oklarheter i dödsbeviset. T.ex. kan kontakt med den läkare som utfärdat dödsbeviset då tas. Om det finns tveksamheter om huruvida dödsbeviset är utfärdat av en legitimerad läkare kan handläggaren kontakta Socialstyrelsen via e-post eller läkarens tjänsteställe.
- 23 I det nu aktuella fallet var dödsbeviset skrivet på den blankett som Socialstyrelsen har tagit fram för ändamålet och innehöll tillräckliga och vad som framstod som korrekta personuppgifter om Jonathan Ravelin. Det har inte förelegat någon sådan särskild omständighet som påkallat att Skatteverket skulle ha företagit någon närmare kontroll av dödsbevisets äkthet. Skatteverket har följt Högsta förvaltningsdomstolens praxis om hur denna typ av massärende ska behandlas.
- 24 Skatteverkets registrering av statusförhållanden i folkbokföringsdatabasen utgör inte som sådan något beslut om en persons status – i det här fallet om Jonathan Ravelin var avliden – utan innebär enbart en registrering av förhållandet. En registrering är korrekt om kraven på handläggningen är uppfyllda, bland annat att den överensstämmer med underlaget för den, eftersom kravet på riktighet inte kan sträckas längre än vad Skatteverket kunde och borde känna till (jfr punkt 9 ovan). Det finns också mycket starka praktiska skäl för varför det måste vara så. Skatteverket har inte någon omedelbar kunskap om alla de förhållanden och förändringar som folkbokföringen ska visa, varför ett så långtgående krav på riktighet som följer av tingsrättens bedömning vad gäller Skatteverkets avregistrering är såväl orimligt som omöjligt att upprätthålla.
- 25 Enligt staten utgör en registrering i sig alltså inte en överträdelse av dataskyddsförordningen, så länge en myndighet ser till att de uppgifter som behandlas är riktiga utifrån de förhållanden som myndigheten kan ha kännedom om och samtidigt följer de krav som uppställts i praxis, bl.a. folkbokföringsärendenas natur av massärenden och de krav på underlag och bevisning som följer för handläggningen av sådana ärenden (jfr punkt 19 ovan). Skatteverket registrerade de aktuella uppgifterna i enlighet med ett dödsbevis som det inte fanns anledning att ifrågasätta, varför registreringen är riktigt gjord enligt artikel 5.1 d i dataskyddsför-

ordningen. De registrerade uppgifterna i folkbokföringsregistret överensstämde med de inkomna uppgifterna i dödsbeviset.

- 26 Den aktuella registreringen överensstämde alltså med vad Skatteverket vid den tidpunkten kände till om de verkliga förhållandena. När det sedan kom fram att dödsbeviset var falskt och att registreringen av kändanden som avliden var fel, ändrade Skatteverket skyndsamt registreringen. Givetvis ansåg även Skatteverket att uppgifterna var felaktiga när det visade sig att kändanden inte var avliden. Det innebär dock inte att den föregående hanteringen brast i kraven enligt principen om riktighet. Någon överträdelse har därmed inte skett av artikel 5.1 d dataskyddsförordningen.

Under alla förhållanden är staten inte ersättningsskyldig med stöd av artikel 82.3 i dataskyddsförordningen

- 27 Som redogjorts för i det förevarande har det inte skett en överträdelse av dataskyddsförordningen. Om hovrätten ändå skulle bedöma att en överträdelse skett är staten trots detta inte ersättningsskyldig, i likhet med vad tingsrätten har kommit fram till, eftersom staten inte på något sätt är ansvarig för den händelse som orsakade skadan samt har visat att Skatteverket vidtagit lämpliga säkerhetsåtgärder.
- 28 Tingsrätten har riktigt bedömt att staten visat att Skatteverket inte på något sätt är ansvarig för den händelse som orsakade skadan. Detta dels eftersom Skatteverket inte har brutit i sina skyldigheter enligt artikel 25 i dataskyddsförordningen, dels eftersom det har varit fråga om ett brottsligt agerande från tredje part. Oaktat tingsrättens prövningsordning och de synpunkter som Jonathan Ravelin framfört om denna, har tingsrätten beaktat relevanta kriterier vid sin prövning.
- 29 Den personuppgiftsansvarige ska se till att det finns en lämplig säkerhetsnivå vid behandlingen av personuppgifter. Har den personuppgiftsansvarige gjort detta och kan visa det och det ändå sker t.ex. ett intrång från en utomstående tredje part, kan den personuppgiftsansvarige inte på något sätt anses ansvarig för intrånget och den skada det kan orsaka. (Se Öman, a.a., kommentaren till artikel 82, p. 3 och EU-domstolens dom av den 14 december 2023, *VB v Natsionalna agentsia za prihodite*, C-340/21, punkt 71 och 72).
- 30 Den personuppgiftsansvarige kan exculpera sig genom att visa att denne genomfört lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att behandlingen sker i enlighet med dataskyddsförordningen. Flera omständigheter är av betydelse för om en åtgärd anses lämplig. Det finns en skyldighet att beakta vilka risker behandlingen medför och vidta riskreducerande åtgärder anpassade i enlighet härmed. För att vara lämpliga krävs inte att de riskreducerande åtgärderna är ägnade att eliminera risken, utan utgångspunkten är i stället att realiserandet av risken ska undvikas i möjligaste mån. Bedömningen av huruvida en åtgärd är lämplig ska ske genom en avvägning av flera omständigheter i det en-

skilda fallet, utöver risken ska hänsyn också tas till behandlingens art, omfattning, sammanhang, ändamål, den senaste utvecklingen och genomförandekostnaderna. För att vara en lämplig åtgärd måste den inte vara den åtgärd – när flera alternativ finns – som i störst utsträckning reducerar risken. (Se Sandberg, Skadeståndsansvar vid personuppgiftsbehandling, 2025, s. 304 f. och 313–314 samt *VB v Natsionalna agentsia za prihodite*).

- 31 En teknisk eller organisatorisk åtgärd och en skyddsåtgärd enligt artikel 25.1 kan vara av olika karaktär, beroende på sammanhanget och de risker som är förbundna med den aktuella behandlingen. Som exempel ges i EDPB:s riktlinjer (i) lagring av personuppgifter i ett strukturerat, allmänt använt maskinläsbart format, (ii) tillhandahållande av information om lagringen av personuppgifter och (iii) utbildning av personal i grundläggande "it-hygien". För att kunna dokumentera de tekniska och organisatoriska åtgärder som genomförts får den personuppgiftsansvarige fastställa lämpliga nyckelutförandeindikatorer, dvs. mätbara värden, för att visa på effektivitet. Som ett alternativ torde en personuppgiftsansvarig kunna visa att principerna genomförs på ett effektivt sätt genom att redogöra för logiken bakom sin bedömning av effektiviteten hos de valda åtgärderna och skyddsåtgärderna. (Se EDPB:s riktlinjer 4/2019 om artikel 25, Inbyggt dataskydd och dataskydd som standard, nedan "Riktlinjerna" p. 10 och 16).
- 32 Såvitt gäller kostnaderna för genomförandet när man väljer och tillämpar lämpliga och nödvändiga åtgärder behöver den personuppgiftsansvarige inte, i enlighet med vad Jonathan Ravelin anfört, spendera en oproportionerligt stor mängd resurser när alternativa, mindre resurskrävande men ändå effektiva åtgärder finns. (Jfr Riktlinjerna, p. 24).
- 33 När det gäller frågan om staten har visat att Skatteverket vidtagit lämpliga säkerhetsåtgärder har Jonathan Ravelin invänt att staten inte har lagt fram någon bevisning som visar att en relevant riskbedömning har gjorts, trots att man känt till att förfalskade dödsbevis regelbundet skickas in till myndigheten, eller visat att det saknas möjlighet att vidta lämpliga åtgärder för att förhindra att förfalskningar leder till felaktiga registreringar. Enligt Jonathan Ravelin grundar sig tingsrättens bedömning endast på antaganden som saknar stöd i målet och inte på bevisning om att Skatteverket efter en riskbedömning dragit vissa slutsatser. Staten delar inte dessa invändningar.
- 34 Som framgått ovan kan en personuppgiftsansvarig på flera olika sätt visa att artikel 25.1 efterlevts, och det finns inget krav på att så endast kan ske genom exempelvis en dokumenterad riskbedömning. En nationell domstol har att med utgångspunkt i en egen bedömning av riskerna med behandlingen kontrollera om åtgärderna varit tillräckligt riskreducerande, precis som tingsrätten nu har gjort (jfr Sandberg, a.a., s. 404 och *VB v Natsionalna agentsia za prihodite*).

- 35 Staten har lagt fram tillräcklig utredning i målet. Såväl genom – inte ifrågasatt – relevant statistik och beskrivningar av hur Skatteverket hanterar dessa ärenden, som Skatteverkets arbetsbeskrivning om dödsfall.
- 36 Skatteverkets registrering av avlidna utgör en masshantering. Av statistiken framgår att Skatteverket under 2023 hanterade ca 107 000 dödsbevis varav ca 80 % kom in elektroniskt. Skatteverket fick under 2023 in över 15 000 dödsbevis på fysisk blankett. Även under 2024 kom över 15 000 dödsbevis på fysisk blankett in till Skatteverket. För tillfället får Skatteverket alltså drygt 80% av dödsbevisen via intygstjänsten och trenden är att andelen fortsätter att öka för varje år. Trots det stora antalet blanketter är det bara i ett fåtal fall man har kunnat konstatera att dödsbevisen varit felaktiga. Ännu mer ovanligt är det med falska dödsbevis. År 2024 och 2025 identifierades fyra dödsbevis för respektive år som förmodat falska medan den siffran för 2023 var två. Det rör sig alltså inte om ett utbrett problem. Risker att det blir fel är mycket liten trots att det rör sig om en masshantering. Detta är givetvis något som tingsrätten har haft att beakta vid sin bedömning avseende om lämpliga åtgärder vidtagits.
- 37 En läkare kan rapportera in ett dödsfall både elektroniskt och manuellt. När en läkare rapporterar in ett dödsfall elektroniskt via intygstjänsten behöver läkaren legitimera sig digitalt och signera dödsbeviset. Uppgifterna kommer därefter in till Skatteverket elektroniskt och ett ärende skapas kopplat till den person som det elektroniska dödsbeviset avser. E-tjänsten kan dock inte alltid användas, varför en läkare också måste ha möjlighet att rapportera in ett dödsfall manuellt. Det gäller t.ex. för dödfödda barn och personer som aldrig varit folkbokförda. Det finns inte något hinder för läkare som är anslutna till den digitala tjänsten att använda sig av blanketten. Av olika anledningar kan en läkare sakna tillgång till den digitala tjänsten och därför vilja använda blanketten för att anmäla ett dödsfall. Den digitala tjänsten kan också ligga nere.
- 38 När läkaren behöver anmäla ett dödsfall manuellt har Socialstyrelsen tagit fram en blankett för ändamålet. Blanketten tillhandahålls genom att man kontaktar Socialstyrelsen och ber att få ta del av den och ska endast skickas till vårdinrättningar. Tidigare fanns blanketten på Socialstyrelsens hemsida som en nedladdningsbar pdf, men den möjligheten har tagits bort. Blanketten är dock en allmän handling som därmed bör lämnas ut till allmänheten vid en begäran. Blanketten finns också som bilaga till en föreskrift. Eftersom Socialstyrelsen är en myndighet som har att beakta grundlagsskyddade rättigheter och blanketten måste finnas går det inte att helt förhindra att blanketten hamnar i orätta händer och används med uppsåt att begå brott. Socialstyrelsen har dock gjort det som är rimligt för att minska blankettens spridning.
- 39 När ett fysiskt dödsbevis kommer in till Skatteverket, skannas handlingen in och ärendet får ett diarienummer kopplat till personnumret för den person som dödsbeviset avser. Skatteverkets handläggare jämför sedan personuppgifterna på det inkomna dödsbeviset med de uppgifter som finns registrerade i folkbokföringen.

- 40 Handläggaren gör en bedömning i varje enskilt fall av om de uppgifter som kommit in är tillräckliga. När handläggaren av ett dödsfallsärende har säkerställt att Skatteverket har den information som myndigheten behöver, fyller handläggaren manuellt i uppgifter om exempelvis ingivare, dödsdatum och vårdinrättning i folkbokföringsdatabasen. Det finns alltså en handläggare i varje enskilt ärende som granskar underlaget innan ett beslut om avregistrering fattas.
- 41 Om det finns brister eller oklarheter som kan påverka registreringen av dödsfallet gör Skatteverket en mer ingående kontroll av uppgifterna innan myndigheten avregistrerar en person som avliden. Vid behov kan Skatteverket exempelvis kontakta den läkare som har utfärdat dödsbeviset eller vårdinrättningen, enligt vad som följer av Skatteverkets arbetsbeskrivning.
- 42 Jonathan Ravelin har fört fram flera möjliga åtgärder som Skatteverket hade kunnat vidta för att förhindra den felaktiga registreringen, t.ex. kontrollera den påstådda läkarens behörighet genom att kontakta dennes tjänsteställe eller genom att ta del av uppgifter från Socialstyrelsens register över legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal.
- 43 Sådana åtgärder hade givetvis varit möjliga men detta skulle samtidigt innebära en mycket stor arbetsbelastning för Skatteverket och också riskera att få effekter på hur skyndsamt Skatteverket kan handlägga dessa ärenden. Det kan också poängteras att förhållandet att någon står angiven i folkbokföringen som levande utan att personen är det också innebär en uppgift som inte överensstämmer med verkliga förhållanden.
- 44 För att helt undvika risken att en person felaktigt avregistreras som avliden hade Skatteverket behövt motringa aktuell vårdenhet för att kontrollera att den namngivna personen verkligen är avliden. Detta hade under 2024 inneburit över 15 000 telefonsamtal. En sådan arbetsinsats skulle få en direkt inverkan på med vilken skyndsamhet en avliden person blir avregistrerad i folkbokföringsdatabasen. Det skulle också få större konsekvenser för folkbokföringen i stort på så sätt att folkbokföringen i mindre mån skulle spegla verkliga förhållanden. Att samtliga dödsfall som anmäls på pappersblanketter skulle riskera att inte skyndsamt registreras i databasen måste anses innebära en större negativ konsekvens än den mycket ovanliga situationen att uppgifter i ett falskt dödsbevis registreras. Tingsrätten har korrekt bedömt att det är oproportionerligt att kräva att Skatteverket ska behöva vidta dessa kontrollsamtal i samtliga fall med fysiska dödsbevis.
- 45 De åtgärder Skatteverket har utfört vid sin hantering av dödsbevis motsvarar de krav som uppställs i dataskyddsförordningen. Myndigheten har beaktat de möjligheter som finns men är också bunden av att det inte är möjligt att fullt ut ha en digital lösning gällande dödsbevis. Skatteverket har tagit fram en arbetsbeskrivning, som riktar sig såväl till enskilda handläggare vid t.ex. avregistrering, som till chefer som följer upp verk-

samheten och genomför kvalitetsgranskningar. Som framgår av statistiken från Skatteverket, vilken det även enligt Sandbergs utlåtande är relevant att beakta, är också risken för fysiska personers rättigheter och friheter mycket liten med det handläggningssätt som används. Sammantaget har Skatteverket visat att lämpliga åtgärder vidtagits för att säkerställa att personuppgiftsbehandlingen motsvarar förordningens krav i enlighet med artikel 25.1. Ytterligare åtgärder har inte varit motiverade. Någon överträdelse av artikeln har alltså inte skett.

- 46 Jonathan Ravelin har vidare invänt att det är Skatteverket, och inte tredje part, som har utfört den skadevällande handlingen.
- 47 I fall där en personuppgiftsincident har ägt rum till följd av agerande från tredje part kan den personuppgiftsansvarige befria sig från sitt ansvar med stöd av artikel 82.3 i dataskyddsförordningen genom att visa att det inte finns något orsakssamband mellan dennes eventuella åsidosättande av skyldigheten att skydda personuppgifter och den skada som den fysiska personen har lidit (se *VB v Natsionalna agentsia za prihodite*, p 72).
- 48 Det kan konstateras att Skatteverkets registrering av Jonathan Ravelin som avliden gjordes med stöd av ett ingivet dödsbevis. Registreringen skulle alltså inte ha skett om inte dödsbeviset hade getts in. Skatteverket har i samband med registreringen av uppgifterna gjort en kontroll som varit så långtgående som kan krävas i den här typen av massärenden. Anledningen till att det i detta fall blivit fel beror på ett brottsligt agerande från tredje part. Skatteverkets rutiner för mottagande av ett dödsbevis och avregistrering av en person från folkbokföringen lever upp till de krav som följer av dataskyddsförordningen. Det inträffade beror därmed inte på att Skatteverket åsidosatt sina skyldigheter enligt dataskyddsförordningen och på så sätt möjliggjort incidenten. Enligt staten brister det därmed i orsakssambandet mellan den skada Jonathan Ravelin lidit och Skatteverkets hantering av ärendet om avregistreringen.
- 49 Att det inte är den tredje parten som infört uppgiften om Jonathan Ravelin i folkbokföringsdatabasen förändrar inte, i likhet med vad tingsrätten kommit fram till, bedömningen att staten inte är ansvarig för den händelse som orsakade skadan. Någon begränsning av tillämpningsområdet som Jonathan Ravelin gör gällande framgår varken av artikelns ordalydelse eller rättspraxis.

Staten har inte överträtt kärandens rätt till respekt för privatliv

- 50 Slutligen har tingsrätten riktigt bedömt att Jonathan Ravelins rättigheter enligt artikel 8 i Europakonventionen inte har överträtts.
- 51 Registreringen av Jonathan Ravelin som avliden i folkbokföringsregistret har inneburit att ett ingrepp i hans rätt till respekt för privatliv, dvs. artikel 8 har aktualiserats. I likhet med vad tingsrätten har funnit har det dock inte skett någon överträdelse av artikel 8 i detta fall.

- 52 Enligt statens uppfattning ligger det närmast till hands att pröva frågan om överträdelse utifrån att det gäller statens positiva förpliktelser. Med hänsyn till att Europadomstolen tillämpar i stort samma principer för prövningen oavsett om målet analyseras i termer av en överträdelse av statens negativa eller positiva förpliktelser, bör valet av angreppssätt dock vara av mindre betydelse. I båda situationerna handlar det om att på ett rättvist sätt balansera den enskildes intressen i förhållande till det allmännas. (Se t.ex. *Nafornita mot Moldavien*, dom den 16 januari 2024, nr. 49066/12, p. 27, och där angiven praxis, samt *Hatton o.a. mot Förenade kungariket*, [GC] dom den 8 juli 2003, 36022/97, p. 98.)
- 53 Vad gäller artikel 8 har Europadomstolen slagit fast att artikeln ålägger staten att vidta positiva åtgärder för att skydda den enskildes privatliv. Positiva åtgärder kan utgöras av lagstiftningen men också av skydd mot övergrepp i särskilda situationer. Staten kan således bryta mot artikel 8 utan att det har förekommit något ingripande från en myndighet eller en offentlig tjänsteman genom att tolerera en existerande situation eller genom att inte skapa ett tillräckligt rättsligt skydd. Staten kan därmed bli ansvarig för sin underlåtenhet trots att det specifika övergreppet har utförts av en enskild person. De krav på skyddsåtgärder som ställs på staten i detta avseende måste vara rimliga. I huvudsak kan förväntas att staten utfärdar lagar som ger ett tillfredsställande skydd åt privatlivet och att de rättsvårdande myndigheterna håller kontroll över att dessa lagar respekteras. (Se Danelius m.fl., *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis – en kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna*, 6 uppl. s. 444 f.)
- 54 Staten har redovisat hur Skatteverket tar emot dödsbevis och registrerar dödsfall. Beviskravet vid ändring av registrerade identitetsuppgifter är att det klart ska framgå att personen avlidit. Skatteverket har vid den aktuella registreringen respekterat beviskravet. Dödsbeviset var skrivet på den blankett som Skatteverket har tagit fram och blanketten hade fyllts i med korrekta och tillräckliga uppgifter. Det har inte funnits någon anledning att misstänka att något inte stod rätt till med beviset. Åtgärderna som Skatteverket vidtog vid kontroll av dödsbeviset har varit tillräckliga. Skatteverket har också följt den arbetsbeskrivning som gällde vid myndigheten vid den aktuella tiden. Handläggningen var därtill i enlighet med de krav som framgår av praxis från Högsta förvaltningsdomstolen. Även om Skatteverket hade möjlighet att vidta ytterligare åtgärder, var den kontroll som Skatteverket gjorde av det aktuella intyget tillräcklig i det här enskilda fallet.
- 55 I tiden efter att registreringen har skett visade det sig dock att en enskild person utgett sig för att vara läkare och skrivit under det aktuella dödsbeviset i falskt namn. Staten har förståelse för att det har orsakat Jonathan Ravelin stor olägenhet. Utöver det regelverk som Skatteverket ska följa för att avregistrera en person som avliden finns dock ett system som ska avhålla personer för att agera på det sätt den enskilde gjort i detta fall, dvs. det straffrättsliga systemet enligt vilken en förundersök-

ning kan inledas och åtal väckas för t.ex. urkundsförfalskning och ofredande.

- 56 Att de existerande mekanismerna inte har lyckats förhindra en felregistrering i aktuellt fall är inte samma sak som att staten inte har uppfyllt sina positiva förpliktelser. Staten tillhandahåller ett system som dels ska minska risken för felaktiga registreringar, dels ge ett straffrättsligt skydd för den brottslighet som Jonathan Ravelin har utsatts för. Därtill har Skatteverket rättat den felaktiga registreringen så fort det var möjligt. Genom den skyndsamma hanteringen har Skatteverket i möjligaste mån minimerat ingreppet för Jonathan Ravelin.
- 57 Staten har också ett bedömningsutrymme vad gäller de åtgärder som ska vidtas för efterlevnad av konventionen. I de fall det är fråga om en särskild viktig aspekt av en enskilds existens eller identitet som står på spel är denna bedömningsmarginal mer begränsad, medan den i stället är större i ett fall som detta då staten är skyldig att hitta en balans mellan konkurrerande enskilda och allmänna intressen (se t.ex. *Hämäläinen mot Finland*, dom den 16 juli 2014, nr 37359/09, p. 67). I detta fall finns det ett allmänt intresse av att Skatteverket på ett effektivt sätt ska kunna uppdatera folkbokföringsregistret medan det för enskilda är av vikt att inte drabbas av en felaktig registrering. Om man tittar på hur systemet i det här fallet är uppbyggt har staten agerat inom sin bedömningsmarginal.
- 58 Även i detta avseende bör upprepas att det är mycket ovanligt med falska dödsbevis (se p. 36 ovan). Att ålägga Skatteverket en skyldighet att kontrollera samtliga fysiska dödsbevis med t.ex. uppföljande telefonsamtal vore mot den bakgrunden inte proportionerligt.
- 59 Enligt staten står det vid en samlad bedömning klart att staten har uppfyllt sina positiva förpliktelser i förhållande till Jonathan Ravelin. Någon överträdelse av hans rätt till respekt för sitt privatliv har därmed inte skett.
- 60 Tingsrätten har prövat frågan utifrån statens negativa förpliktelser, men sedan konstaterat att någon överträdelse av artikel 8 i Europakonventionen inte skett. Om även hovrätten bedömer att frågan ska prövas på liknande sätt, ska inte heller då konstateras någon överträdelse.
- 61 I likhet med vad tingsrätten har kommit fram till har avregistreringen haft stöd i lag på det sätt att Skatteverket har uppfyllt det beviskrav som gäller för att göra ändringar av uppgifter i folkbokföringsregistret, varför Europakonventionens krav på lagstöd varit uppfyllt i detta fall.
- 62 Staten instämmer vidare i tingsrättens bedömning att det inte är fråga om en oproportionerlig inskränkning av den enskildes rätt till privatliv. Åtgärden har varit proportionerlig med beaktande av hur ovanligt förekommande en oriktig avregistrering är jämfört med de konsekvenser det

skulle få för samhället i stort om Skatteverket skulle behöva vidta ytterligare kontroller i samtliga fall.

STATENS BEVISUPPGIFT

63 Staten åberopar samma bevisning i hovrätten som i tingsrätten.

Skriftlig bevisning

64 Dödsbevis den 16 november 2023 (tingsrättens aktbilaga 3) till styrkande av att handlingens utformning var sådan att det inte var påkallat för Skatteverket att företa några ytterligare kontroller av dess äkthet.

65 Skatteverkets arbetsbeskrivning gällande dödsfallsärenden som gällde vid tiden för den aktuella registreringen, 2023-09-14, (tingsrättens aktbilaga 43) till styrkande av att Skatteverket har vidtagit organisatoriska åtgärder i enlighet med vad som föreskrivs enligt artikel 25 dataskyddsförordningen.

På Justitiekanslerns vägnar

Bilaga 1: Skatteverkets rättsliga vägledning om hur personuppgifter får behandlas i folkbokföringsverksamheten